

Introducere

Regimul juridic al răspunderii contravenționale se consideră una din problemele actuale. Tema este că fiecare dintre autorii analizează răspunderea contravențională în mod diferit, unii consideră că răspunderea contravențională este o formă a răspunderii juridice, și alții sînt de părerea că ea este o formă a răspunderii administrative.

Relatarea problemei în acest mod este mai mult din punct de vedere teoretic și ea este în curs de soluționare.

Răspunderea contravențională este o formă de răspundere juridică, reglementată de normele dreptului contravențional, ea se ocupă de date reale și concrete ca: contravenția, persoanele ce pot fi trase la răspundere, cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei, sancțiunile contravenționale, organele competente de a aplica sancțiunea.

Regimul juridic al răspunderii contravenționale este reglementat prin normele juridice ale Codului Contravențional și alte acte normative.

Aplicarea acestei forme de răspundere este mai eficientă în practică deoarece rolul ei este de a pedepsi pentru atentarea la drepturile și libertățile legitimeale persoanei, proprietății, ordinii publice și a altor valori ocrotite de lege. De aici rezultă că pentru protejarea acestor valori, trebuie să fie sancționată orice încălcare a legii.

Aplicarea răspunderii contravenționale este un proces real și practic, aplicarea unei sancțiuni sub formă verbală nu are nici un sens. În practică un rol important îl au trăsăturile, particularitățile și principiile răspunderii contravenționale fapt de a fi diferențiată de alte forme de răspundere.

Actualitatea problemei respective vine din momentul apariției drepturilor și obligațiilor ce cad sub incidența normelor juridice contravenționale.

De aici rezultă că problema răspunderii contravenționale va fi actuală permanent, deoarece contravenții, infracțiuni și alte încălcări ai legii se săvîrșesc în fiecare zi din diverse motive.

Din această cauză mi-am ales această temă, că este o temă actuală și prin aplicarea răspunderii contravenționale se apără valoriel societății inclusiv și ale mele.

Lucrarea respectivă are drept scop de examinare a regimului juridic al răspunderii contravenționale pentru realizarea căruia sînt stabilite obiectivele:

1. de a da definiția noțiunii de răspundere juridică și răspundere contravențională;
2. de a găsi particularitățile specifice răspunderii contravenționale;
3. de a analiza și argumenta principiile răspunderii contravenționale;
4. noțiunea de contravenție și criteriile de clasificare a cotravențiilor;
5. aplicarea sancțiunii pentru o contravenție comisă;

6. și argumentarea cauzelor ce înlătură persoanele de la răspundere.

Pentru examinarea și analiza fiecărui obiectiv am utilizat următoarele metode:

metoda bibliografică- prin apelarea și bazarea pe monografiile din acest domeniu;

metoda structural- funcțional pentru depistare a bazei răspunderii contravenționale și locul ei față de alte forme contravenționale;

metoda comparativă prin care se compară răspunderea contravențională de alte forme contravenționale cu ajutorul particularităților, trăsăturilor răspunderii și principiilor specifice ei;

metoda deducției prin aducerea concluziei proprii la fiecare subiect, împreună toate constituind o concluzie generală.

Structura prezentei lucrări constă din două capitole, primul capitolul este format din 3 subiecte și al doilea din 4 subiecte.

În primul capitol se analizează răspunderea contravențională la nivel general. Adică se definesc noi termeni care permit de a înțelege lucrarea, se examinează și argumentează trăsăturile, particularitățile răspunderii contravenționale și principiile de sprijin a ei, istoricul, compararea răspunderii cu alte forme de răspundere. Primul capitol constă din realizarea pe rând a obiectivelor propuse având un conținut mai mult descriptiv.

Al doilea capitol are un caracter analitic, care reiese chiar din denumirea lui „ Contravenția administrativă- temei de tragere la răspundere contravențională”, de aici rezultă că în conținutul lui este relatată legătura de cauză și efect dintre răspundere și o contravenție. Legătura acestor doi termeni dau naștere unei noi noțiuni de răspundere contravențională, o nouă formă a răspunderii juridice.

Orice formă a răspunderii juridice, inclusiv a celei contravenționale, decurge în mod obiectiv, din săvârșirea unei fapte ilicite care naște dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică încălcată și obligația făptuitorului de a suporta consecințele faptei comise.

Noțiunea, trăsăturile, principiile, elementele de bază, cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei și sancțiunile ce pot fi aplicate pentru săvârșirea unei contravenții alcătuiesc conținutul capitolului doi.

Sursele bibliografice de bază în scrierea lucrării au servit Codul Contravențional 2009 și alte acte normative referitoare în domeniul răspunderii juridice, cât și literatură științifică la temă în Republica Moldova și peste hotare.

Capitolul I. Considerații generale privind răspunderea contravențională

1.1 Noțiunea de răspundere juridică și răspundere contravențională

Răspunderea ca fenomen social are un caracter complex. Cuvântul „răspundere”, ce derivă din latinescul „respondere”, în jurisprudență e utilizat cu sensul de „a răspunde de faptele sale”, dar în același timp și a repara prejudiciile cauzate răspunderea este totdeauna legală, nimeni nu poate fi judecător în propria cauză.

Răspunderea juridică este un raport juridic între stat (organele sale reprezentative) și persoana care a săvârșit o încălcare de lege, care este obligată să suporte aplicarea față de ea a măsurilor statale de limitare , prevăzute de sancțiunea normei încălcate, în scopul asigurării stabilității raporturilor sociale și al îndrumării membrilor societății în spiritul respectării ordinii de drept.

Răspunderea juridică este o formă a răspunderii sociale, constând în raporturile juridice care iau naștere ca urmare a săvârșirii unei fapte ilicite și care cuprind, pe de o parte, dreptul persoanei vătămate și al societății, în general, de a obține repararea prejudiciului cauzat și restabilirea ordinii de drept, iar pe de altă parte, obligația celui vinovat de a acoperi paguba și a se supune sancțiunilor legale atrasă de conduita sa, contrară legii și celorlalte reguli de conviețuire socială.

După V.Guțuleac „răspunderea juridică¹” este o notiune care are o bază reală și ocupă un loc central în fiecare din ramurile sistemului de drept. Justiția nu poate fi înfăptuită decât prin raporturile de constrângere. Răspunderea juridică apare în cazul acțiunii sau inacțiunii ce contravine prevederilor unei norme de drept. Ea atrage după sine o anumită consecință juridică, adică pedeapsa prevăzută de normele juridice materiale. Neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a normelor de drept inevitabil atrage după sine aplicarea măsurilor corespunzătoare de constrângere, care îmbină acțiunea educativă și represivă asupra delincventului. Caracterul complex al răspunderii constă în totalitatea drepturilor și obligațiilor organelor de stat pentru stabilirea unei sancțiuni în caz de încălcare a ordinii publice. Răspunderea juridică este susținută de următoarele principii generale care sunt caracteristice și pentru celelalte forme de răspundere:

1. *principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție*; conform căruia persoana este trasă la răspundere numai dacă este vinovată și se sancționează în limitele vinovăției sale;

2. *principiul răspunderii personale*; această idee constă în aceea că pentru fapta ilicită va purta răspundere doar autorul ei cu toate împrejurările obiective și subiective din cazul săvârșirii faptei. Acest principiu mai presupune imposibilitatea aplicării față de aceeași persoană pentru aceeași încălcare a două sau mai multe sancțiuni identice fie penale sau administrative deoarece încălcarea unei norme juridice poate atrage după sine doar aplicarea unei singuri sancțiuni;

3. *principiul justei sancțiuni*; orice faptă ilicită se sancționează în baza legii adică de către organul competent în acest domeniu și corecta alegere atât a autorului ce trebuie tras la răspundere cât și a sancțiunii corespunzătoare;

¹ V.Guțuleac, Drept contravențional, Chișinău 2006

4. *principiul celerității tragerii la răspundere*; ce constă în aplicarea la timp a sancțiunii, la momentul și locul potrivit, importanța acestui principiu este că numai acțiunea la timp a organelor de stat, sau a persoanelor vătămate, a martorilor, va produce un raționament o eficiență în colaborarea organelor statale cu societatea depistând într-o perioadă mai scurtă cine este autorul faptei ilicite micșorând în acest fel posibilitatea lui de a mai săvârși ceva ilegal.

Răspunderea juridică conține mai multe forme de răspundere: penală, civilă, administrativă. După părerea lui Sergiu Furdui mai există și o altă formă cum este răspunderea contravențională. Autorul, această idee o stipulează din definiție că: *răspunderea contravențională este un raport juridic de constrângere, adică forma răspunderii juridice identificată cu raportul juridic contravențional de constrângere, stabilit între stat și contravenient, al cărui conținut îl constituie dreptul statului de a aplica măsuri de asigurare și sancțiuni vinovatului de comiterea contravenției și obligația corelativă a acestuia de a suporta măsurile respective*. Această părere este susținută și de V.Guțuleac căci răspunderea contravențională este o varietate a răspunderii juridice, care apare în toate cazurile de comportament ilegal al persoanei și se manifestă prin aplicarea față de ea a sancțiunilor juridice corespunzătoare în ordinea stabilită de legislația contravențională.

Dar există și alte păreri referitor la aceea, că răspunderea contravențională este o formă a răspunderii administrative pentru exemplul profesorului A.Iorgovan. Această idee reiese din momentul când autorul clasifică ilicțiunile administrative în trei mari categorii:²

- ilicitul administrativ propriu-zis;
- ilicitul contravențional;
- ilicitul cauzelor de prejudiciu material sau moral.

De aici rezultă și cele trei forme de răspundere administrativă:

- răspunderea administrativă tipică;
- răspunderea contravențională;
- răspunderea administrativă patrimonială(materială).

Răspunderea contravențională provine și de la fapta ilicită pentru care trebuie sancționat autorul, fapta este denumită *contravenție* care este un fenomen complex având aspecte materiale, sociale, umane, moral-politice și juridice. Conform art.10, Codul contravențional, prevede:*constituie contravenție fapta- acțiunea sau inacțiunea- ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională*. Contravenția joacă un rol foarte important deoarece ea reprezintă obiectul, fapta antisocială generatoare de răspundere. Această idee reiese din principiul justei sancțiuni un principiu al răspunderii juridice evidențiat

² A.Iorgovan, Drept administrativ, Tratat elementar, vol.III, Ed. Proarcadia, București, 1993

mai sus, care a devenit și o trăsătură a răspunderii contravenționale *pericolul social al faptei*. Toti pot fi autori ai contravenției care are tot o importanță deosebită în răspundere, dar nimeni nu va fi sancționat pînă nu va încălca, deci iarăși de unde și rezultă că fapta este temeiul răspunderii contravenționale. A doua trăsătură sînt subiecții răspunderii din care fac parte *statul ca subiect activ și făptuitorul ca subiect pasiv*. Caracterul activ al statului constă în aceea că el dispune de drepturi de a aplica persoanei vinovate sancțiunea prevăzută de lege pentru contravenția comisă pe cînd făptuitorul este pasiv deoarece el se obligă să suporte aplicare și executarea sancțiunii contravenționale. O altă trăsătură este *vinovăția autorului* care presupune în ce măsură să fie sancționat luîndu-se în considerare timpul, locul, modul, dacă a fost o faptă intenționată sau din imprudență. De vinovăție depinde gradul de pedepsire a contravenientului de catre organul competent și desigur pe baza actului normativ ce reglementează acest domeniu. A patra trăsătură o reprezintă *sancțiunea pentru fapta ilicită*, ea este finalul procesului de răspundere. Numai prin aplicarea sancțiunilor respectarea drepturilor și libertăților omului, menținerii ordinii publice va putea fi cît de cît echilibrată. Răspunderea contravențională avînd un caracter general adică are scopul apărării valorilor sociale, și se aplică în egală măsură pentru toti contravenientii bine înțelese în dependență de contravenție și alte condiții.

Răspunderea contravențională este reglementată de *Codul contravențional al Republicii Moldova*. Cadrul legal al răspunderii este alcătuit din prevederile capitolului doi, partea generală al CCRM are sarcina de a ocroti valorile sociale, personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orînduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și lichida contravențiile administrative și consecințele lor, de contribui la educarea cetățenilor în spiritul îndeplinirii întocmai a legilor.

Răspunderea contravențională este o formă juridică de pedepsire a persoanelor care au săvîrșit o faptă ilicită numită contravenție, și sînt obligați să suporte măsurile de asigurare și sancțiunea contravențională stabilită de organe competente. Răspunderea pour faptele sale este calea de respectare a normelor juridice și de micșorare a contravențiilor, a infracțiunilor, a abaterilor disciplinare și altor fapte ilicite.

1.2. Principiile răspunderii contravenționale

Răspunderea contravențională ca instituție fundamentală a dreptului contravențional permite statului(organelor reprezentative) să dispună de dreptul de a aplica măsuri de asigurare și sancțiuni vinovatului de contravenția săvîrșită. Dar întreaga procedură de sancționare trebuie să

se conformeze unor condiții și sarcini care sunt stipulate în CCRM, art.440 care prevede-
*constatarea fetei contravenționale înseamnă activitatea, desfășurată de agentul constator, de
colectare și de administrare a probelor privind existența contravenției, de încheiere a procesului-
verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere, după
caz, a dosarului în instanța de judecată sau în alt organ spre soluționare.* Existența sarcinilor și
stipularea lor în CCRM nu este de ajuns pentru garantarea unei proceduri perfecte de realizare a
lor, de aceea răspunderea contravențională se mai bazează pe niște idei fundamentale și reguli
diriguitoare numite principii. În concordanță cu aceste idei se vor desfășura cerințele și realizarea
optimă a scopului.

Răspunderea contravențională se bazează pe două tipuri de principii: generale și speciale. Din
cele generale fac parte:

1.principiul legalității, consfințit în CCRM, art.5, care prevede: procedura în cazurile cu
privire la contravențiile administrative se desfășurează pe baza respectării cu strictețe a legii și
aplicarea de către organele și persoanele cu funcție de răspundere, împuternicite pentru aceasta, a
măsurilor de influență administrativă se face în limitele competenței lor. Legalitatea și
respectarea ei presupune existența normelor juridice care garantează respectarea drepturilor și
obligațiilor, existența unui control ce nu permite facerea abuzului de putere. Acest articol
*prevede că nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții nici supus
sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională și interpretarea
extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sînt interzise.*

*2. principiul egalității*³ - art.6, CCRM,

*3.principiul contravenției ca unic temei al răspunderii contravenționale*⁴ ce înseamnă că
răspunderea va exista numai dacă va fi săvârșită o contravenție, o încălcare asupra unor valori
sociale reglementate de normele juridice contravenționale. Astfel constrîngerea din partea
statului față de contravenient va exista numai dacă fapta săvârșită îndeplinește toate condițiile și
elementele unei contravenții. Depistarea unei fapte ilicite încă nu înseamnă că este o
contravenție, în acest caz nu există nici un raport de constrîngere deoarece ea reprezintă doar
obiectul și latura obiectivă dar este nevoie încă și de subiect și de latura subiectivă. Astfel
contravenție va fi doar atunci cînd vor fi depistate toate aceste elemente, prin aceste elemente se
evidențiază subiecții, conținutul și obiectul raportului de constrîngere.

La procedura de aplicare a sancțiunii contravenționale, subiecții sunt statul și contravenientul,
conținutul este dreptul statului de a sancționa, pentru fapta licită iar contravenientul este obligat să

³ Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218-XVI din 24.10.2008 (M.O. al RM nr.3-6/15 din 16.01.2009)

⁴ S.Furdui, Dreptul contravențional, Editura Cartier juridic 2005

se subordoneze și să se supună sancțiunii cu repararea prejudiciului, și obiectul raportului este nu alt ceva decât fapta ilicită.

2. *principiul răspunderii personale*, ideea este că tras la răspundere este doar persoana care a săvârșit contravenția numit contravenient, ceea ce este reglementat în CCRM., art.8.

3. *principiul individualizării răspunderii și pedepsei contravenționale*, acest principiu constă în faptul că *legea contravențională se aplică ținându-se cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante*,(art.9), locul, timpul, modul de săvârșire a ei. Prin cunoașterea unor asemenea informații se stabilește corect sancțiunea.

4. *principiul interdicției dublei sancționări contravenționale*⁵ (*unicității răspunderii contravenționale*), în baza acestui principiu se interzice de a sancționa a doua oară aceeași persoană pentru aceeași faptă, deoarece contravenientul deacum a suportat pedeapsa pentru fapta săvârșită. Sancțiunea se stabilește din momentul luării hotărârii de instanță de judecată sau a organului competent în urma depistării contravenției și contravenientului și ea se stabilește o singură dată pentru această faptă ilicită cu scopul reparării prejudiciului ceea ce înseamnă eliberarea persoanei, stingându-și antecedentele contravenționale. Acest principiu este prevăzut în art.9(2), CCRM.

5. *principiul inevitabilității răspunderii*, care presupune că dacă a fost săvârșită o contravenție numai decât trebuie să fie pedeapsă. Pedeapsa este finalul procedurii contravenționale care începe de la încălcarea unor valori sociale. Conform art.32, C.C.RM. „*pedeapsa sau sancțiunea este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție*. Doar prin sancțiune se garantează răspunderea pentru comiterea contravențiilor. Astfel orice valoare socială încălcată nu este alt ceva decât încălcarea legislației, ce înseamnă că orice persoană indiferent de sex, religie, naționalitate, apartenență politică devenind contravenient trebuie să răspundă pentru fapta săvârșită în baza legii. Dar există și unele abateri în ceea ce privește că fiecare contravenție trebuie să fie sancționată. Astfel de cazuri sunt atunci când contravenția a fost săvârșită prin unele cauze care înlătură caracterul contravențional al faptei, prevăzute în art.19-25,CCRM.

Persoana care a încălcat legea poate fi eliberată de la răspunderea contravențională și în cazul:

- renunțării benevole la săvârșirea contravenției;
- contravenției neînsemnate, tentativei;
- împăcării victimii cu făptuitorul;
- prescripției răspunderii contravenționale;
- amnistia, toate aceste cauze sunt prevăzute în art. 27-31,CCRM.

⁵ V.Guțuleac, op.cit.pag.3

Reeșind din faptul că contravențiile se săvârșesc în societate, apare întrebarea din ce cauză persoanele încalcă valorile sociale însăși din societatea sa? Problemele sunt needucarea corectă, condiții nefavorabile de trai și alte probleme ce țin de o stare nefavorabilă. Deci influența acestui principiu plus și soluționarea problemelor menționate va da un rezultat bun în scăderea numărului de contravenții.

6. *principiul oportunității și utilității aplicării răspunderii contravenționale*⁶, acestui principiu îi este caracteristic faptul ca pentru orice contravenție trebuie sa fie tras la raspundere subiectul ei.

Doar statul prin organele competente este în drept să sancționeze contravenientul respectând toate condițiile necesare pentru a fi luata o decizie rationala si eficienta. Depisatrea contravenției și aplicarea pedepsei statul trebuie sa îl faca oportun, deoarece oportunitatea oricărei decizii este mai aproape de dreptate. Oportunitatea sau operativitatea în acest caz au același sens adica luarea unei decizii la timpul si locul cuvenit. Acest principiu cuprinde toate elementele răspunderii contravenționale, cu cât mai operativ se va depista contravenția, punctul inițial al răspunderii, cu atât mai repede va fi depistat contravenientul. Deacum daca se cunosca aceste elemente ale contravenției, procedura se închee cu aplicarea unei sancțiuni. Astfel prin acest principiu se vede cât de operativ își îndeplinesc, organele statului, atribuțiile si obligațiile sale.

7. Aplicarea răspunderii contravenționale este necesară, dar în limitele legii, adică sancțiunea aplicată nu trebuie sa atenteze la valorile supreme ale persoanei. Acesta este *principiul umanismului*⁷, utilizarea metodelor care duc la umilirea și degradarea persoanei sînt nelegitime caci viata omului si sanatatea sunt valori care nu se egaleaza cu contravenția. Acest lucru este stipulat in Constituția RM art.24 care prevede ca *Statul garanteza fiecarui om dreptul la viața, integritate fizica si psihica. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante. Pedepsa cu moartea este abolita. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsa și nici executat* și art.376 CCRM.

8. *principiul publicității* este principiul care face procedura de aplicare a sancțiunii publice adica examinarea contravenției de catre organele competente prin examinarea cazului în cadrul colectivelor de muncă, la locul de învățatură sau de trai al contravenientului. Datorita acestui principiu la aceasta procedura au acces toti participanții ei. Reglementarea acestei idei este stipulata în art.452 CCRM, care prevede că *cauza contravențională se judecă de instanța de judecată în ședință publică, oral, nemijlocit și în contradictoriu.*

10. principiul folosirii *limbii materne* constă în faptul că toate procedurile de aplicare a sancțiunilor pentru contravențiile săvârșite se fac în limba de stat “moldovenească” stipulată în

⁷ I.Creangă, Curs de drept administrativ, Editura Epigraf, Chișinău 2003

⁷ S.Furdui, op. cit. pag.6

art.13, Constituția RM. Această idee se aplică și pentru cetățenii care aparțin minorităților naționale, cetățenii străini sau apatrizii precum și toate persoanele care nu cunosc limba de stat al RM. Numai că persoanele sus numite au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului pe cazul contravențional, de a vorbi și a prezenta concluzii prin intermediul traducătorului. Conform art. 379, CCRM, procesul contravențional se desfășoară în limba maternă, dar în cazul când majoritatea persoanelor care participă la proces acceptă o altă limbă, procesul se desfășoară și actele se întocmesc în mod obligatoriu și în limba de stat. Iar persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul, actele procesuale sînt traduse în limba pe care aceasta o cunoaște.

11. Un alt principiu al răspunderii contravenționale este *prescriptibilitatea răspunderii*. Această idee vine mai mult în folosul contravenientului deoarece el constă în faptul că răspunderea este înlăturată prin trecerea unui anumit timp de la data comiterii contravenției fără ca făptuitorul să fi fost tras la răspundere. Termenele de aplicare a sancțiunii administrative sunt prevăzute în art.30, CCRM și anume „*sancțiunea administrativă poate fi aplicată nu mai tîrziu de trei luni de la comiterea contravenției, iar în cazul contravenției continue – nu mai tîrziu de trei luni de la descoperirea ei. În cazul contravențiilor în domeniul impozitelor, taxelor, primelor de asigurare și disciplinei financiare, sancțiunea se aplică nu mai tîrziu de un an de la data comiterii contravenției.*” Astfel sancționarea contravenientului depinde în mare măsură de operativitatea organelor de stat care sunt obligate de a depista toate faptele ilicite și de a stabili sancțiunea la timp. Acest principiu nu este chiar favorabil pentru societate deoarece persoanele care au săvîrșit o contravenție rămîn nepedepsiți. Dacă persoana a încălcat legea și pentru aceasta nimeni nimic nu i-a făcut, acest lucru îi dea șanse de a săvîrși contravenții noi.

Capitolul II. Răspunderea contravențională

2.1. Noțiunea și clasificarea răspunderii contravenționale

Răspunderea contravențională este o formă a răspunderii juridice la general și a răspunderii administrative particular bazată pe existența unui suport juridic de drept administrativ. Dreptul administrativ prin normele sale reglementează raporturile sociale ce se nasc, se modifică sau se sting în activitatea de executare a legii. Orice formă a răspunderii juridice decurge în mod obiectiv, din momentul săvârșirii unei fapte ilicite care naște dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică încălcată și obligația făptuitorului de a suporta consecințele faptei comise. Astfel încălcarea acestor norme atrage imediat după sine o sancțiune, deoarece ele garantează respectarea valorilor sociale ce se încadrează în limitele reglementării de dreptul administrativ.

Încălcarea normelor juridice și reprezintă o contravenție, dar o încălcare reprezintă și o abatere administrativă și o abatere disciplinară sau chiar și infracțiune, în dependență de pericolul social al acestor încălcări. Deci pentru a delimita contravenția de alte fapte ilicite ea dispune de careva elemente fără de care existența contravenției este imposibilă. Elementele respective rees din conținutul definiției contravenției care este stipulată în art.10 CCRM, *constituie contravenție fapta- acțiunea sau inacțiunea- ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională.* Din noțiunea respectivă elementele contravenției care îi sunt specifice și o caracterizează sunt: *caracterul antisocial al faptei; caracterul ilicit al ei; culpabilitatea faptei (vinovăția); prevederea de către legislație a răspunderii pentru fapta respectivă.* Astfel lipsa oricărui din aceste elemente nu există contravenție.

1. *Caracterul antisocial* al faptei și reprezintă temeiul răspunderii contravenționale care este o faptă social-periculoasă. Fapta antisocială poate fi realizată sub două forme *acțiune și inacțiune*. Fapta săvârșită sub formă de acțiune este atunci când a fost încălcată o normă juridică prohibitivă care interzice o acțiune oarecare, pentru exemplu: procurarea și păstrarea ilegală a substanțelor narcotice sau psihotrope în cantități mici ori consumarea lor fără prescripția medicului, prevăzut în art. 85, CCRM. În acest caz contravenientul va fi sancționat de la 3 la 10 unități convenționale sau cu munca neremunerată în folosul de pînă la 40 ore. A doua formă este sub formă de inacțiune care constă într-o comportare pasivă, prin care nu se îndeplinește o obligațiune impusă de lege. Pentru exemplu art.327, CCRM –încălcarea termenelor, de prezentare a dărilor de seamă Agenției Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare. Caracterul antisocial este unul din elementele cele mai importante deoarece doar prin caracter se arată gradul de pericol social al faptei ilicite. Savantul român M.Preda menționează că: „pericolul social⁸ constituie un criteriu calitativ, reprezentînd situația socialmente periculoasă creată prin săvârșirea unei fapte

⁸ M.Preda, Drept administrativ- partea generală, LuminaLex, București, 2000

interzise de lege, iar gradul de pericol social este un criteriu cantitativ, constînd în măsura în care fapta ilicită săvîrșită aduce atingere unei valori sociale ocrotită printr-un act normativ.”Gradul de pericol social al unei fapte ilicite este determinată de importanța valorilor sociale ce cad sub acest pericol de unde și se poate diferenția contravenția de abaterea administrativă, abatere disciplinară, infracțiune.

2. *Ilicitul* este o altă trăsătură a contravenției care constă în faptul că orice faptă ilicită aduce daune societății, astfel ele sunt interzise prin lege contravențională. Legea nu creează caracterul antisocial și gradul pericolului social al faptei ci le recunoaște. Prevederea faptelor ilicite prin trăsăturile sale în legea contravențională drept contravenții numai atunci cînd pericolul social este mai înalt ca abaterea disciplinară și abaterea administrativă și puțin mai mică ca infracțiunea. Astfel și în baza legii în dependență de aceste trăsături se stabilesc sancțiunile corespunzătoare faptelor ilicite căci este logic că dacă va fi încălcată o normă administrativă sancțiunea nu va fi severă, față de sancțiunea stabilită pentru o infracțiune.

O altă trăsătură a contravenției care are un rol important la stabilirea sancțiunii este *culpabilitatea sau vinovăția*. Pentru a fi numită o faptă ilicită contravenție, nu este de ajuns doar a fi depistată, adică depistarea obiectului ei de constituire, ci este nevoie și de subiect, latura subiectivă, latură obiectivă. Astfel legiitorul a stabilit această trăsătură pentru a înțelege logica contravenientului, ce îl impune să încalce normele juridice. Încălcarea legislației contravenționale a RM se bazează pe culpabilitate contravenției. Această trăsătură este de două tipuri culpabilitate premeditată și din imprudență. Contravenția se consideră săvîrșită din imprudență atunci cînd persoana prevede urmările și consecințele ei dar credea că ele vor fi evitate în mod ușuratic, sau nu și-a dat seama și nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor prejudiciabile. O contravenție intenționată este atunci cînd persoana care a săvîrșit-o își dădea seama de consecințele prejudiciabile și le-a prevăzut dorind în mod conștient survenirea lor (art.14). Comiterea contravențiilor reprezintă manifestarea de voință exteriorizată a fiecărui contravenient, adică acțiunea lui făcînd abuz de drepturi și libertăți pierzînd frica. Un alt factor poate fi dorința de a primi ceva, care îl influențează la încălcarea legii. Deși contravenția este comisă din imprudență conform legislației contravenționale ale RM, persoana care a comis-o este considerat contravenient și se sancționează în baza legii ca și cea premeditată. Apare întrebarea, care este diferența de sancționare dintre aceste două tipuri de vinovății? Dar diferența nu există căci spre deosebire de infracțiune pedeapsa oricum este aplicată idiferent de tipul vinovăției. După părerea autorului M.Preda, trebuie admis faptul că în situația în care actele normative prevăd că premeditatea⁹ este ca element al contravenției atunci *săvîrșirea din imprudență a unei fapte ilicite nu poate fi calificată contravenție*. Logic această afirmație este

adevărată căci dacă există una nu există cea laltă, dar admiterea ei nu este chiar o idee rațională. Faptul că este greu de demonstrat imprudența contravenientului, sancțiunile sunt mai mici față de cazul infracțiunii și un alt argument este că ea contravine principiilor de bază a răspunderii contravenționale de inevitabilitate a răspunderii. O diferență dintre acesta două momente este subiectul care a încălcat o normă juridică din imprudență în majoritatea cazurilor nu va mai repeta, pe când premeditatul posibil să se întâlnească mai multe ori cu organele competente de a aplica sancțiuni.

După parerea autorului M.Preda vinovăția este ca o stare subiectivă a autorului faptei ilicite, în momentul încălcării ordinii de drept, exprimând atitudinea psihică, negativă, a acestuia față de interesele și valorile sociale ocrotite de normele juridice. Astfel fapta ilicită după părerea autorului deasemenea este comisă prin două metode cu *intenție sau din culpă*.

Intenția poate fi *directă și indirectă*, este directă atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul negativ, urmărind producerea lui prin comiterea faptei respective, iar cea indirectă deasemenea este prevăzut rezultatul faptei și făptuitorul continuă să-l producă dar fără urmărire. Culpă după părerea autorului este și ea de două feluri, atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul faptei sale, dar nu l-a acceptat, socotind fără teme că el nu se va produce aceasta este *culpa in comitendo* și a doua culpă este numită *culpa in omitendo* unde făptuitorul nu prevede rezultatul negativ al faptei deși trebuie să-l prevadă.

Contravenția fără pedeapsă nici nu are sens juridic contravențional, sensul juridic al acestei fapte este că ea se clasează la faptele care încălcă valorile sociale pentru ce și sunt interzise și sancționate. În această etapă, competență au doar organele de stat, dar competența lor este limitată prin lege și aplicarea pedepselor deasemenea are limită prevăzută în partea specială a CCRM. Numai prin stabilirea pedepselor legea contravențională realizează sarcinile prevăzute în art.2 CCRM¹⁰, de a ocroti personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orinduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și curma contravențiile, de a lichida consecințele lor, de a contribui la educarea cetățenilor în spiritul respectării întocmai a legilor. De aici rezultă că fapta ilicită și aplicarea sancțiunii sunt prevăzute în acte normative care limitează drepturile atât a contravenientului cât și a statului.

Unele trăsături definesc sau caracterizează contravenția, altele au ca obiect numai stabilirea gravității ei, fiind denumite elementele ei agravante. În prezența lor, fapta ilicită va fi sancționată printr-o pedeapsă distinctă, mai aspră (asemenea trăsături pot fi recidiva, săvârșirea faptei de o persoană cu funcții de răspundere)

Astfel contravențiile diferă după structură și după trăsăturile ce le conțin, după structură se deosebesc contravenții *materiale și formale* . Cele materiale presupun consecințe negative care

¹⁰ Codul contravențional al RM nr.128-XVI din 24.10.2008, (M.O. nr.3-6/15 din 16.01.2009, art.2

decurg din transformări în lumea materială cu descrierea obligatorie a acțiunii, cea formală nu presupune asemenea consecințe materiale negative. Alte criterii de clasificare a contravențiilor după părerea autorului L.Kovali sunt contravenții după forma de manifestare care le împarte în *active și pasive*¹¹, cele active se manifestă printr-o acțiune cele pasive prin inacțiune.

După categoria intereselor mai împarte contravențiile în:

- fapte ce aduc atingere intereselor de stat;
- fapte ce lezează interesele personale ale cetățenilor;
- fapte care încalcă interesele obștești.

În dependență de particularitățile sociale pot fi:

- abateri de serviciu și
- abateri disciplinare.

Un alt criteriu de clasificare a contravențiilor prevăzut în CCRM este după tipul și numărul sancțiunilor aplicate. Conform acestui criteriu ele se impart în contravenții față de care se stabilesc fie cu sancțiuni principale, fie complementare și –n unele cazuri ambele.

Astfel trăsăturile reprezintă caracteristicile de bază a contravenției ce îi permite de a fi diferențiată de alte fapte ilicite, de a analiza dacă fapta respectivă este o contravenție însăși, doar prin trăsături se stabilește pedeapsa în limitele legii.

2.2. Elementele contravenției administrative

Spre deosebire de trăsăturile contravenției care sunt specifice numai ei, elementele de constituire sunt aceleași la majoritatea faptelor ilicite dar totuși și trăsăturile și elementele pariticipă la constituirea contravenției.

Marea majoritate a contravențiilor sunt reglementate prin normele CCRM. Trăsăturile caracteristice stabilite în aceste norme de drept constituie temeiul juridic necesar și suficient pentru calificarea faptei ilicite ca contravenție. Atunci când o faptă ilicită conține trăsăturile prevăzute de partea generală a codului și este săvârșită în condițiile prevăzute în partea specială a acestui cod, această faptă urmează să fie considerată contravenție. Astfel elementele contravenției sunt prevăzute în partea specială, obiectul, latura obiectivă, subiectul, latura subiectivă care toate împreună formează conținutul ei.

Obiectul contravenției.

Obiect al contravenției, ca și la alte fapte ilicite îl constituie diverse raporturi sociale, ocrotite prin norme de drept încălcarea cărora trage după sine pedeapsă. Legiitorul interzice, de exemplu, confecționarea sau desfacerea obiectelor pornografice, practicării prostituției, tulburarea liniștii

¹¹ M. Orlov, Drept administrativ, Editura Epigraf, Chișinău 2005

în locurile publice etc., deoarece aceste fapte împiedică dezvoltarea normală a rapoartelor sociale.

Nu toate rapoartele social-utile sunt reglementate de norme de drept și nu toate raporturile reglementate de drept sunt ocrotite prin sancțiuni juridice. Ca obiect al contravenției poate fi doar acele rapoarte, valori sociale care sunt ocrotite prin sancțiuni contravenționale, prevăzute în CCRM. Deci obiectul contravenției reprezintă încălcarea acelor valori sociale stipulate în art.2.

Obiectul contravenției se deosebește de cel al infracțiunii prin aceea că valorile sociale, bunurile sau interesele legitime, apărate prin normele de drept contravențional au o importanță socială mai redusă, ele fiind legate de activitatea organelor ce realizează administrația publică în anumite domenii de activitate sau privesc unele raporturi sociale de o rezonanță mai redusă, pe când obiectul infracțiunii vizează valorile fundamentale ale statului. Spre exemplu infracțiunea constând în deținerea ilegală de arme de foc are ca obiect relațiile sociale care apără viața și integritatea persoanelor, ordinea și liniștea publică, deci valori fundamentale ale societății, pe când contravenția constând în ne prezentarea permisului de armă de vânătoare are ca obiect relațiile sociale privind evidența armelor.

Pentru a stabili mai concret obiectul fiecărei fapte ilicite, precum și locul lui în întregul sistem, însemnătatea acestuia, pentru a califica corect fiecare faptă și a alege pedeapsa optimă e nevoie de o clasificare a obiectului contravenției. Astfel autorul V.Guțuleac divizează obiectul în două forme: *obiectul juridic și obiectul material*.¹²

Obiectul juridic la rândul său se divizează în: *obiect general, generic, nemijlocit (specific) și complex*.

Obiectul juridic general reprezintă totalitatea valorilor sociale ocrotite de dreptul contravențional prevăzute de Codul contravențional.

Obiectul generic reprezintă totalitatea valorilor sociale care sunt ocrotite de mai multe norme juridice. În acest caz obiectul unei contravenții constituie chiar denumirea unui capitol al CCRM. De exemplu capitolul 8, CCRM, care este intitulat „Contravențiile ce atentează la drepturile reale” astfel obiectul contravenției este proprietatea.

Altă categorie a obiectului juridic este *obiectul nemijlocit* care constă în faptul că valoarea socială este protejată de o anumită normă juridică. Obiectul juridic nemijlocit este subordonat celui generic deoarece între ele există un raport dintre specie și gen, sau chiar în unele cazuri obiectul nemijlocit coincide cu cel generic. Și a treia categorie este *obiectul juridic cel complex*, acest obiect constă în faptul că este format din două obiecte nemijlocite reunite. Din acestea unul este principal și cellalt este secundar, pentru exemplu vorbe și expresii injurioase, acostarea jignitoare a cetățenilor în locuri publice art.354,CCRM. Obiectul principal este încălcarea

¹² V.Guțuleac,op.cit. pag.3

onoarei, cinstitii și demnității cetățeanului, iar obiectul secundar este încălcarea ordinii și liniștii publice.

Obiectul material este o altă formă a obiectului contravenției, ce reprezintă entitatea fizică împotriva căreia este orientat elementul material al contravenției, obiectul material îl va constitui paguba materială exprimată în valori materiale concrete.

O altă clasificare similară parțial cu cea a lui V. Guțuleac, este a autorului D.Baharah care clasifică obiectul în general, de gen, de specie și cel nemijlocit. Astfel din categoriile enumerate se vede că obiectul de specie și cel nemijlocit sunt aparte, obiectul de specie include hîrțile de valoare, produsele agricole și alte bunuri ce constituie o categorie a proprietății iar obiectul nemijlocit este concretizat direct în norma juridică (mărimea vitezei ce nu trebuie depășită).

Obiectul este nucleul contravenției deoarece doar prin acest element se depistează încălcarea normei juridice care protejează valorile sociale care și reprezintă obiectu contravenției.

Latura obiectivă a contravenției.

Latura obiectivă, ca element al contravenției, este alcătuită din acele trăsături care caracterizează materialitatea faptei. Mulți autori de drept penal includ în categoria trăsăturilor obligatorii ale laturii obiective: *pericolul social, ilicitul, consecințele negative, raportul de cauzalitate*.

Pe cînd după părerea autorilor dreptului contravențional latura obiectivă a contravenției trebuie înțeleasă plecînd de la ideea că pericolul social și ilicitul sunt trăsături globale, care rezultă din interacțiunea tuturor trăsăturilor caracteristice ale contravenției și nu pot fi luate ca trăsături aparte unui element. Reeșind din faptul că consecințele negative și raportul de cauzalitate nu sunt stipulate în definiția contravenției, de aceea latura obiectivă va cuprinde numai acele trăsături care caracterizează materialitatea faptei sancționate. Aceste trăsături și ele depind de o altă trăsătură fără de care nu vor exista, aceasta este *fapta* adică acțiunea și inacțiunea, ea este trăsătura principală și pentru latura obiectivă.

Astfel după părerea autorului M.Orlov, latura obiectivă va conține în mod obligatoriu trei trăsături principale¹³: *fapta, consecințele negative și raporurile de cauzalitate*.

Fapta ilicită poate fi simplă și compusă, simplă atunci cînd ea constă dintr-o singură acțiune și pe un termen scurt(furtul, depășirea vitezei de circulație). Însă o fapta compusă este atunci cînd ea se analizează în mai multe acțiuni, extinsă în timp sau săvîrșită de un grup de persoane. Caracteristic pentru această faptă este că săvîrșirea măcar a uneia din ele se consideră deja o contravențieca exemplu (neînregistrarea la timp a armei de vînătoare și vînatul cu ea în perioada interzisă).

¹³ M.Orlov, op.cit.pag.10

Latura obiectivă indică conținutul și modalitatea acțiunii sau inacțiunii ilicite producătoare a consecințelor periculoase sau care amenință anumite valori, relații sociale, bunuri ori interese legitime și care este considerată ca ilicită în legea contravențională, săvârșită de către subiect.

După autorul V.Guțuleac, părțile componente ale laturii obiective¹⁴ sunt: *elementul material, rezultatul periculos, raportul de cauzalitate și unele condiții de loc, timp, mod și împrejurări*. Astfel elementul material este fapta periculoasă, rezultatul social periculos reprezintă deacum lezarea valorilor sociale sau punerea în pericol a lor și se manifestă prin vătămare a acestor valori. Și legătura dintre aceste două componente formează un alt component, raportul de cauzalitate care constă în faptul că în dependență de fapta depinde și rezultatul periculos, după care se stabilește și o sancțiune mai severă. Pentru stabilirea și executarea concretă a contravenției este nevoie de depistarea locului, timpului și modului de săvârșire a acestei fapte. Aceste condiții au un rol important atât pentru calificarea juridică a contravenției concrete, cât și pentru constatarea cauzelor și condițiilor abaterilor contravenționale în general, fără a căror conștientizare e imposibilă administrarea eficace în ceea ce privește comiterea unei contravenții.

De exemplu, încălcarea gravă a regulilor de vânătoare (vînatul fără autorizația respectivă sau în locurile interzise ori în termenele interzise cu unelte sau prin metode interzise), precum și încălcarea sistematică a altor reguli de vânătoare. Deci încălcarea acestor reguli sunt condiționate de locurile interzise, de termenele interzise, și modul de activitate.

Subiecții contravenției.

Contravenția, fiind o faptă ilicită și atentează la valori sociale, este săvârșită de orice persoană care încalcă normele juridice contravenționale. Cu excepția minorilor și a iresponsabililor permanenți și a altor persoane prevăzute de lege care nu îndeplinesc toate condițiile de a fi declarat subiect al contravenției. Pe de altă parte, toți subiecții de drept contravențional sînt titulari de valori sociale care pot fi vătămate prin contravenții astfel aceștea devenind subiecți pasivi. De aici reese că există două tipuri de subiecți: **pasivi și activi**. **Subiecți activ** este acea persoană fizică care participă la săvârșirea unei contravenții în calitate de autor, instigator sau complice și sînt trase la răspundere dacă fapta este consumată. Statutul ei juridic este reglementat prin normele juridice ale CCRM, art. 384 care prevede – *persoana care este trasă la răspundere administrativă, are dreptul să ee cunoștință de materialele din dosar, să dee explicație, să prezinte probe, să formuleze cereri; să se folosească în timpul examinării cazului ce asistență juridică a avocatului; să ee cuvîntul în limba maternă și să se folosească de serviciile traducătorului; dacă nu cunoaște bine limba, în care se desfășoară procedura; să conteste decizia asupra cazului.*

¹⁴ V.Guțuleac, op.cit. pag.3

După părerea autorilor contravenientul nu trebuie confundat cu *făptuitorul*, deoarece calitatea de făptuitor este dată de împrejurarea comiterii unei fapte prevăzute de legea contravențională, care poate să nu fie o contravenție.

Subiecții activi la rândul se împart în: *subiect activ general și subiect activ special*. Pentru ca o persoană fizică să poată fi calificată ca subiect activ general ea trebuie să îndeplinească următoarele condiții prevăzute în CCRM:

1. să aibă *vârsta de 18 ani*, această condiție este prevăzută în art.16, care stipulează- *La răspunderea administrativă pot fi trase persoanele, care pînă în momentul comiterii contravenției au atins vârsta de optsprezece ani*. Ca subiect special pot fi minorii între 16-18 ani care au comis o contravenție, în cazul acesta instanța de judecată expediază materialele cauzei contravenționale autorității administrației publice locale pentru problemele minorilor, cu excepția minorilor de la 16-18 care au săvârșit o contravenție în domeniile prevăzute în art.228-245,263-311. Instanța de judecată poate aplica față de minor măsuri de constrîngere cu caracter educativ art. 104, Codul Penal. Persoana la această vîrstă nu are discernămînt, nu este dezvoltat psihic și fizic pentru ași da seama de implicația socială a faptelor, spre deosebire de legislația României unde conform legii persoana este responsabilă de la vîrsta de 14 ani.

2. să fie *responsabilă*, adică să fie capabilă să perceapă lucrurile care le săvîrșește și este capabilă de a prevedea consecințele lor. Responsabilitatea este o condiție a subiectului activ al contravenției fiind categoria psihologică ce vizează capacitatea psiho-fizică a omului de a realiza semnificația acțiunilor sau inacțiunilor sale și a consecințelor acestora, asupra cărora el are control.

Responsabilitatea după părerea lui M.M.Pivniceru presupune doi factori¹⁵: un factor *intelectiv*, care constă în capacitatea persoanei de a-și da seama de acțiunile sale, de semnificația lor socială, de valoarea lor, precum și urmările acestora și factorul *volitiv*, care constă în capacitatea sau aptitudinea persoanei de a fi stăpînă pe acțiunile sale, de a le putea dirija în mod conștient. Persoana trebuie să înțeleagă libertatea și necesitatea acțiunilor sale, în unitate strînsă cu legile de dezvoltare a societății, și să aprecieze consecințele faptelor sale atunci cînd el acționează contrar acestei unități.

3. să dispună de *libertatea de voință și acțiune*, adică să nu fie constrîns de către o altă persoană să comită contravenția, deci să-și poată dirija liber voința și acțiunea sa.

Subiectul activ special , în afara condițiilor obligatorii trebuie să întrunească încă o condiție suplimentară trebuie să aibă o anumită calitate: să fie persoană cu funcție de răspundere art.16, să aibă statut militar art.16, persoana juridică art.17, persoană fizică sancționată să dispună de statut, să fie posesor de permis de conducere auto, de armă individuală... .

¹⁵ M.M.Pivniceru, *Contravenția*, Institutul European, Iași 1997

Persoana cu funcție de răspundere care pe lângă faptul că este supusă, pentru aceeași contravenție, unor sancțiuni mai severe decât ceilalți cetățeni, mai poate fi supusă răspunderii pentru: *folosirea intenționată a atribuțiilor sale contrar obligațiilor de serviciu; depășirii vădite a drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege; neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.* Aceasta este prevăzut și-n partea specială a noului CCA.

Conform art.16, CCRM, ca subiect special sunt numiți și militarii și alte persoane asupra cărora se extinde acțiunea regulamentelor disciplinare. Pentru săvârșirea contravențiilor în afara exercitării atribuțiilor de serviciu, militarii, cu excepția militarilor în termen, răspund contravențional conform dispozițiilor generale. Pentru săvârșirea contravențiilor, militarii în termen răspund în conformitate cu Regulamentul disciplinei militare.

Latura subiectivă.

Orice acțiune a persoanei se află sub controlul conștiinței și voinței ei. Conștiința și comportarea persoanelor este determinată de condiții obiective, persoana ia o decizie în mod conștient. Libera voință este expresia principală a activității vitale a persoanei. Aceasta înseamnă posibilitatea de a alege din mai multe variante o comportare corespunzătoare scopului urmărit, precum și alegerea mijloacelor de realizare.

Săvârșirea de către o persoană a faptei ilicite în mod conștient este o dovadă că aceasta acționează în spiritul unor convingeri sau impulsuri negative. Atitudinea psihică a persoanei în procesul săvârșirii contravenției formează latura ei subiectivă. Această atitudine psihică prezintă un proces unic, incluzând în sine motivele, emoțiile, conștiința și voința. Elementul principal al laturii subiective este *vinovăția* și formele ei, în cazul unor contravenții în textul de incriminare a acestora sînt prevăzute și alte condiții referitoare la scop și la motiv. Prin scop se înțelege obiectul urmărit de contravenient, prin săvârșirea acțiunii sau inacțiunii constituie elementul principal al contravenției. Iar motivul este impulsul intern din care se naște decizia contravențională și punerea în executare a deciziei.

Conform art.14, CCRM- *vinovăția* este intenționată și din imprudență.

2.3. Rolul, scopul și modalitățile aplicării sancțiunilor contravenționale.

Republica Moldova este declarată prin Constituție stat de drept și democratic, în care cetățenii se bucură de drepturi și libertăți fundamentale, totodată aceștia au și obligații prevăzute de legea supremă și de alte acte normative. Toate persoanele sînt egale în fața legii și a autorităților publice fără privilegii și fără discriminări.

Pentru ca legea să se respecte sînt stabilite reguli de conduită într-un cadru legal bine determinat ce configurează conținutul diferitelor ramuri de drept. Încălcarea unei asemenea reguli de conduită determină aplicarea unor sancțiuni prevăzute de lege și-n condițiile legii.

În sfera încălcărilor regulilor de conduită intră și contravențiile administrative, comiterea contravențiilor automat se formează raporturi juridice dintre contravenient și organul de stat competent de ai stabili pedeapsa. În acest caz putere are organul de stat deoarece el are dreptul de a stabili sancțiunea pe cînd contravenientului îi rămîne doar să se supună și să execute pedeapsa. Astfel în acest raport juridic participă două subiecte, dintre care unul este activ(statul), și altul este pasiv(contravenientul).

Deși statul în acest raport juridic are prioritate, după părerea savantului I. Creangă, el nu poate pedepsi direct persoana vinovată deoarece dreptul de a sancționa nu se aplică automat, *ci se cere pedepsirea pe calea unei proceduri speciale prevăzute de lege.*¹⁶

Procedura de stabilire a sancțiunilor este desfășurată de către organele împuternicite ca titulare de drepturi și obligații, avînd scopul de constatare și examinare a cazului contravențional și stabilire a pedepsei în așa mod, încît prin aceasta să se asigure ordinea de drept, precum și apărarea drepturilor legitime ale persoanelor.

Această procedură are o formă tipică și este structurată în patru faze: constatarea cazului cu privire la contravenția administrativă; examinarea cauzei în fond și aplicarea sancțiuni; exercitarea căilor de atac în cazurile cu privire la contravențiile administrative și executarea deciziei cu privire la aplicarea sancțiunii administrative.

Prima fază constă în descoperirea și constatarea contravenției, depistarea autorului și atuturilor împrejurărilor pentru trimiterea materialelor cazului spre examinare organului competent.

În a doua fază se soluționează cazul pe baza cunoașterii exacte a situației de fapt și a corectei aplicări a tuturor normelor legale. În această fază se ia decizia asupra cazului cu privire la contravenție și se aduce la cunoștința publică.

Decizia respectivă poate fi contestată întrunind: atacarea deciziei, examinarea în recurs a cazului contravențional, adoptareași pronunțarea deciziei de către instanța de recurs și trimiterea deciziei definitive spre executare. Aceasta reprezintă a treia fază a procedurii.

Și ultima în fază se aplică sancțiunea și executarea nemijlocită a acesteia.

¹⁶ I.Creangă, op.cit. pag.7

Deci toată procedura se încheie odată cu aplicarea sancțiunii ceea ce înseamnă realizarea atribuțiilor organului de stat și realizarea scopului propus. Această procedură se bazează pe principiul conform căruia nici o persoană vinovată de comiterea unei contravenții trebuie să răspundă proporțional fapta ilicită.

Conform art.32, CCRM- sancțiunile contravenționale aplicabile persoanei fizice și persoanei juridice sînt: *a) avertismentul; b) amenda; c) arestul contravențional; d) munca neremunerată în folosul comunității; e) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate; f) privarea de dreptul de deține anumite funcții; g) aplicarea punctelor de penalizare; h) privarea de dreptul special (permis de conducere, de vînătoare);*

Astfel după părerea autorului V.Guțuleac, primele patru sancțiuni enumerate mai sus sunt principale, restul complementare.

Avertismentul, ca sancțiune contravențională se aplică în scris, forma verbală a avertismentului nu poate fi o pedeapsă. Această sancțiune se aplică în scris, deoarece în așa mod în caz de recidivare a aceleiași contravenții pe parcurs de un an, a se considera faptul aplicării acestei sancțiuni ca o circumstanță agravantă la stabilirea următoarei sancțiuni. Avertismentul se aplică în caz de contravenții neînsemnate sau ținîndu-se cont de circumstanțele atenuante de săvîrșire a contravenției.

Amenda constă în vărsarea unei sume de bani în beneficiul statului. Ca sancțiune contravențională este cea mai pe larg aplicată măsură de influențare, practic, pentru toate contravențiile prevăzute de legislație.

Amenda poartă un caracter material, dar în caz de sancționare a contravenientului ea nu este o sancțiune procesuală cu caracter patrimonial, ci este o sancțiune juridică de natură contravențională, care nu presupune restituirea de către contravenient a pagubei materiale și se aplică indiferent de faptul, dacă este adus sau nu un prejudiciu material prin fapta contravențională. Această sancțiune obligă persoana să plătească suma de bani stabilită ca sancțiune.

Conform CCRM, amenda se stabilește în unități convenționale, care o unitate convențională este egală cu 20 lei. Da, prin amenda contravenientul se obligă să plătească suma, dar cu o limită oarecare și numai acea amendă stabilită în dependență de fapta ilicită. În baza art.34, persoanei fizice i se poate stabili o amendă de la o unitate convențională pînă la 150, iar persoanelor cu funcție de răspundere și persoanelor juridice de la 10 la 500.

Contravenientul are dreptul de a achita numai jumătate din amendă dacă o achită în timp de 72 ore de la data stabilirii amenzii, amenda astfel se consideră plătită integral.

Termenul de plătire a amenzii este de 30 de zile de la data stabilirii amenzii, astfel în acest termen contravenientul este obligat să achite suma integral. În caz că contravenientul nu execută

această obligație, el va fi supus unor altor sancțiuni mai severe stabilite în baza hotărârii instanței de judecată.

Instanța de judecată poate înlocui amenda cu: o sumă dublă amenzii inițiale care nu poate depăși limita maximă a sancțiunii cu amenda, poate fi înlocuită cu lucru neremunerat în folosul comunității calculându-se o oră pe o unitate convențională (art.37), cu-n arest contravențional calculându-se o zi de arest pentru doua unități convenționale restul condițiilor sînt stabilite conform (art.38.). Și atît pentru persoana fizică cît și pentru cea juridică dacă nu achită amenda în termen și integral atunci plus la sancțiunea principală va fi stabilită și cea complementară, privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an (alin.6,7 art.34).

Amenda este cea mai răspîdită sancțiune contravențională, ea este considerată și cea mai eficientă. Prin libertatea de mișcare între limita minimală și cea maximală, la stabilirea amenzii pentru o contravenție trebuie de ținut seama de importanța raportului juridic încălcat și de pericolul social pe care îl prezintă.

Munca neremunerată în folsul comunității (art.37) este unica sancțiune care se stabilește la dorința contravenientului care acceptă sau nu executarea ei, dar în caz de renunțare ea este supusă unui arest contravențional care se calculează o zi de arest pentru doua unități. Conținutul muncii neremunerate se explică de către președintele ședinței de judecată după ce se pronunță hotărîrea judecătorească, fapt care se consemnează în procesul- verbal al ședinței.

Munca neremunerată constă în lucrul stabilit de autoritatea publică locală, în afara serviciului de bază sau de studii. Această sancțiune se calculează o oră de muncă la o unitate convențională desigur de a nu depăși limita maximă de executare a sancțiunii. Munca neremunerată are o limită minimă 10 ore și limită maximă 60 ore, atsfel termenul de executare este de la 10 la 60 ore, și se execută acest termen în 2-4 ore pe zi, și începe curgerea termenului de la data rămîinerii definitive a hotărîrii judecătorești.

De la această sancțiune pot fi eschivate nu numai care renunță la ea, dar dispun de unele condiții stabilite în baza legii nu li se aplică această sancțiune. Persoanele respective sînt prevăzute în art. 37, alin.7 care stipulează că- *munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor declarate invalizi de gradul unu și doi, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, persoanelor care sînt unicul întreținător al copilului cu vîrsta de 8 ani și nici persoanelor care au împlinit vîrsta generală de pensionare.*

Arestul contravențional (art.38) constă în privarea de libertate pe un termen stabilit în normele juridice ale CCRM, care este de la 3 la 15 zile, iar în unele cazuri de cumul al hotărîrilor de

sanționare, instanța de judecată aplică sancțiunea pe un termen de 30 zile de arest. În această perioadă se include și data reținerii contravenientului.

Arestu spre deosebire de celelalte sancțiuni este mai severă, deoarece această sancțiune se aplică numai în cazurile când printr-o contravenție se pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei.

Deși se atentează la valorile supreme ale persoanei, totuși nu tuturor contravenienților li se aplică această sancțiune. Din aceste persoane fac parte invalizii de gradul unu și doi; militarii în termen, militarii și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani, persoane care este unicul întreținător al copilului cu vîrsta de 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vîrsta generală de pensionare (art.38, alin.6).

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate. Privarea de dreptul de a deține anumite funcții. Aceasta este o sancțiune complementară, prin ea se interzice temporar persoanei fizice de desfășura o anumită activitate inclusiv prin privarea acesteia de dreptul special numai dacă activitatea a fost folosită la săvîrșirea contravenției.

Privarea acestui drept poate fi aplicată prin hotărîrea instanței de judecată, pe un termen de la 3 luni la un an, cu excepția cazurilor prevăzute în art.35, alin 4 și art.36.

Aplicarea punctelor de penalizare este o altă sancțiune care este strîns legată de privare de dreptul de a desfășura o anumită activitate. *În cazul conducătorul unui vehicul cu care a săvîrșit o contravenție, odată cu aplicarea sancțiunii principale i se aplică un număr de puncte de penalizare ca sancțiune complementară*(art.36, alin.1). Dacă în acest mod la săvîrșirea unei contravenții se cumulează 15 puncte de penalizare, cauza se remite la examinare de către agentul constator în instanța de judecată. În acest caz conducătorul vehiculului este obligat să execute sancțiunea principală și cu aplicarea punctelor de penalizare, aplică privare dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 6 luni la un an. De aici rezultă că cu cît mai multe puncte de penalizare acumulate cu atît mai multe restricții în dreptu său special. Odată cu expirarea acestui termen dreptul special privat se reîntoarce.

Așa cum persoana juridică conform CCRM, este subiect al răspunderii contravenționale, modul de sancționare a ei în cazul săvîrșirii unei contravenții, este amenda și privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Conform art. 39, cea din urmă sancțiune constă în privarea persoanei juridice de dreptul de a încheia anumite tranzacții, de emite acțiuni, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat. Acest drept este privat pe un anumit terioriu sau pe o anumită perioadă de timp, termenul de privare a acestui drept este de la 3 luni la un an.

Expulzarea constă în îndepărtarea silită de pe teritoriul RM a cetățenilor străini sau apatrizilor care au încălcat regulile de ședere în RM.

Aplicarea acestei sancțiuni are unele trăsături specifice:

- se aplică numai cetățenilor străini și apatrizilor;
- se aplică ca sancțiune complementară numai în cazul săvârșirii contravențiilor prevăzute în alin.2, art.40 CCRM;
- aplicarea ei are scop de înlăturare a unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii pe viitorde către aceștia a unor fapte socialmente periculoase;
- în cazul în care expulzarea însoțește arestul contravențional, aducerea la îndeplinire a expulzării are loc după executarea pedepsei arestului.
- în cazul când aceste persoane nu pot fi expulzate imediat atunci instanța de judecată poate dispune luarea în custodie publică cu plasarea pe un termen de cel mult 6 luni în Centrul de Plasament Temporar Străinilor.

Autorul S.Furdui la condițiile enumerate mai sus mai adaugă câteva ca: trebuie să nu existe motive întemeiate de a concluziona că prin expulzare persoana va fi supusă la tortură, tratament inuman sau la pedeapsa cu moartea în țara în care urmează a fi expulzată și expulzarea trebuie să aibă ca destinație statul¹⁷.

Pentru ca sancțiunea contravențională să-și atingă scopul preventiv, ea trebuie aplicată în raport cu fiecare contravenție și cu fiecare persoană trasă la răspundere.

Regulile generale de aplicare a sancțiunii sînt, potrivit art. 41 CCRM, următoarele: aplicarea sancțiunii numai întru atingerea scopului prevăzut de legea contravențională; aplicarea pedepsei numai în limitele sancțiunii contravenției comise; să se țină seama de elementele care caracterizează persoana: starea psihologică a acesteia, modul în care s-a dezvoltat, trăiește și activează; se ține cont caracterul valorilor atenuante și agravante.

Aceste reguli generale au rolul de a ajuta organul competent de a stabili o sancțiune eficientă și corespunzătoare faptei ilicite, aceste reguli nu conțin altceva decît niște informații, condiții despre săvârșirea contravenției. Circumstanțele care vin în folosul contravenientului se referă la circumstanțele atenuante din care fac parte:

- 1) *prevenirea consecințelor prejudiciabile sau repararea benevolăa prejudiciului;*
- 2) *contribuția la descoperirea contravenției;*
- 3) *săvârșirea contravenției într-un concurs de împrejurări personale sau familiale;*
- 4) *săvârșirea contravenției de către un minor, o femeie gravidă sau o persoană care întreține un copil cu vîrsta de pînă la 8 ani;*
- 5) *acțiunile ilegale sau imorale ale victimei care au provocat contravenția.(Art.42, CCRM).*

¹⁷ S.Furdui, op. cit. pag.6

Spre deosebire de circumstanțele atenuante există alte circumstanțe care agravează situația contravenientului așa numitele circumstanțe agravante reglementate în art.43, care prevede:

- 1) *continuare comportării ilicite, contrar somației de a se pune capăt unei astfel de comportări;*
- 2) *săvârșirea contravenției de către o persoană anterior sancționată contravențional sau condamnată ale cărei antecedente nu au fost stinse;*
- 3) *instigarea sau atragerea minorilor la săvârșirea contravenției;*
- 4) *săvârșirea contravenției de către un grup de persoane;*
- 5) *săvârșirea contravenției profitându-se de condițiile unor calamități naturale sau ale altor stări excepționale;*
- 6) *săvârșirea contravenției în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul contravenției, să nu considere această circumstanță ca agravantă;*
- 7) *săvârșirea contravenției față de un minor, de o femeie, de o persoană în etate sau față de o persoană care se află în imposibilitatea de a se apăra.*

Legiutorul stabilește și regulile aplicării sancțiunii contravenționale în cazul săvârșirii mai multor contravenții. În cazul în care una și aceeași persoană săvârșește două sau mai multe contravenții, se aplică câte o sancțiune pentru fiecare contravenție.

Dacă persoana este declarată vinovată în săvârșirea a două sau mai multe contravenții, și cazul este examinat de unul și același organ, atunci se stabilește sancțiunea mai întâi a contravenției cu un grad mai periculos pentru societate, sancțiunile resturilor contravenții vor fi considerate ca sancțiuni suplimentare.

În cazul când la săvârșirea contravenției au participat mai multe persoane, instanța de judecată va stabili fiecăruia câte o sancțiune.

Conform CCRM, în art.30, sancțiunea contravențională poate fi aplicată nu mai târziu de trei luni de la descoperirea ei.

În cazul contravențiilor în domeniul impozitelor, taxelor, primelor de asigurare și disciplinei financiare, sancțiunea se aplică nu mai târziu de un an de la data comiterii contravenționale.

Termenele prevăzute expuse nu se extind asupra cazurilor de aplicare, în baza *Codului vamal* al RM, a confiscării obiectelor de contrabandă¹⁸.

Concluzie:

¹⁸ Codul Vamal, nr.1149 din 20.07.2000 (M.O. din 01.01.2007)

Răspunderea contravențională este o formă juridică de pedepsire a persoanelor, care au săvârșit o faptă ilicită numită contravenție și sînt obligați să suporte sancțiunea stabilită de organele competente. Răspunderea și pedepsirea pentru încălcarea normelor juridice este calea de respectare a legii și de micșorare a contravențiilor, a infracțiunilor, abaterilor disciplinare și altor fapte ilicite.

Aplicarea răspunderii contravenționale persoanelor ce încalcă, de către organele competente trebuie să fie în conformitate cu condițiile și sarcinile stipulate în CCRM. La acest raport juridic participă două subiecte care dispun de drepturi și obligații. Astfel pentru garantarea acestor drepturi și obligații, în procedură de aplicare a răspunderii contravenționale, nu este de ajuns existența și stipularea unor condiții și sarcini de aceea răspunderea contravențională se bazează și pe principiile sale de activitate. Principiile reprezintă ideile fundamentale cu ajutorul cărora se va desfășura și realiza o procedură optimă de aplicare a răspunderii. Ele sînt: principiul legalității, egalității, dreptății, caracterului personal al răspunderii contravenționale... .

În acest raport juridic ambele subiecte dispun de drepturi și obligații prin care și se deosebesc, unul are rolul de subiect activ (statul), și al doilea pasiv (contravenientul). Activitatea statului este de a aplica sancțiunea în baza legii, și pasivitatea constă în faptul de a suporta sancțiunea aplicată.

Răspunderea contravențională se aplică numai în cazurile că fapta ilicită corespunde caracteristicilor unei contravenții, trăsături și elemente. Trăsăturile contravenției sînt caracterul antisocial al faptei, ilicitul, vinovăția iar elementele sînt obiectul, latura obiectivă, subiectu și latura subiectivă. Prin aceste caracteristici contravenția se deosebește de alte fapte ilicite.

Diferența dintre faptele ilicite presupune și diferența între sancțiuni. Sancțiunea este măsura de constrîngere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică în numele legii, persoanei care a săvârșit. Orice contravenție atrage după sine o pedeapsă, care constă dintr-o sancțiune care trebuie aplicată obligatoriu și alta din cauza modului de săvîrșire.

Dar nu întotdeauna contravenția atrage după sine aplicarea unei sancțiuni, căci există momente că ea a fost săvîrșită fără vinovăție, și aceste momente sînt: contravenția săvîrșită în stare de necesitate, legitimă apărare, în baza riscului, constrîngere fizică sau psihică în aceste cazuri nu este tras la răspundere nimeni.

Răspunderea contravențională, deasemenea poate fi înlăturată, în cazurile cînd: se renunță benevol la săvîrșirea contravenției; este o contravenție neînsemnată, tentativa; împăcarea victimei cu contravenientul; prescripția răspunderii contravenționale; amnistia.

Astfel contravenția este o încălcare a normelor juridice contravenționale aducînd pagube valorilor sociale, deaceia contravenția și alte fapte ilicite sînt sancționate conform legii. Doar

prin sancționare și răspundere se realizează scopul legii contravenționale: apărarea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei, apărarea proprietății, ordinii publice.

Încălcarea drepturilor și libertăților omului apar din momentul stabilirii lor. Adoptarea unei legi pentru soluționarea unei probleme globale, dintr-un punct de vedere ea este în folosul tuturor dar totuși ea nu va satisface cerințele tuturor. Factorul care acționează cel mai des la săvârșirea unei contravenții este nivelul scăzut de trai, de cultură, populație numeroasă și teritoriu mic.

În Republica Moldova sînt prezente toate aceste probleme, ceea ce dau naștere contravențiilor, infracțiunilor și altor încălcări a legii.

Astfel încălcarea legii este o problemă actuală cu care se luptă organele competente de stat.

După părerea contravenții și alte abateri de la lege au fost, sînt și vor fi, măcar că aceasta este realitatea conținutul acestui gînd este pesimist. Totuși la fiecare problemă există o soluție, trebuie doar de ales calea și metodele corespunzătoare de a activa.

Ca problema răspunderii contravenționale să fie soluționată, după părerea mea este nevoie de a micșora numărul contravențiilor. Acest lucru poate fi realizat prin:

- pregătirea specialiștilor în domeniu;
- performarea personalului organelor de stat;
- control intensiv organelor inferioare, personalului, modul de realizare a atribuțiilor sale, din partea organelor superioare;
- procurarea tehnologiilor moderne ce permite o activitate mai operativă;
- stabilirea unor sancțiuni mai severe;
- schimbarea modului de activitate în teritoriu a organelor competente de a aplica sancțiuni prin elaborarea unui plan nou de activitate;
- aducerea la cunoștința societății despre încălcarea legii și care este sancțiunea care poate fi aplicată.

Bibliografie

Acte normative

Constituția Republicii Moldova, din **29. 07. 1994**, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din: **august 1994**;

Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr.218- XVI din **24.10.2008**, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. **3-6/15** din **16. 01.2009**;

Codul Vamal al Republicii Moldova, nr. **1149**, adoptat la **20. 07. 2000**, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova din **01. 01. 2007**;

Codul Penal al Republicii Moldova, nr. **985- XV** din **18. 04. 2002**, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.**128-129 (1013-1014)** din **13. 09. 2002**

Studii de specialitate. Monografii

Alexandru I., *Drept administrativ*, Editura Economica, 2002

Corbeanu I., *Drept administrativ*, Editura LuminaLex, București 2002

Manda C., *Drept administrativ*, Editura Victor, București 2000

Negruț V., *Drept administrativ*, București 2004

Pivniceru M.M., *Contravenția*, Editura Institutul European, Iași 1997

Poenaru I., *Răspunderea pentru contravenții*, Editura LuminaLex , București 1998

Preda M., *Drept administrativ- partea generală*, Editura LuminaLex, București 2000

Prisăcaru V., *Tratat de drept administrativ Român*, Editura LuminaLex, București 2002

Vedinaș V., *Drept administrativ și instituții politice- administrative*, Editura LuminaLex, București 2002

Țiclea A., *Reglementarea contravențiilor*, Editura LuminaLex, București 2003

Zaharia Gh., *Drept administrativ*, Editura LuminaLex, Iași 2002

Corcenco A., *Răspunderea minorilor pentru săvârșirea contravențiilor administrative*, Chișinău 2005

Creangă I., *Curs de drept administrativ*, Editura Epigraf, Chișinău 2003

Furdui s., *Dreptul contravențional*, Editura Cartier juridic, 2005

Guțuleac V., *Drept Contravențional*, Chișinău 2006

Orlov M., *Drept administrativ*, Editura Epigraf, Chișinău 2005